

Eksperimentente

ANALYSERER: Professor og spesialist i kreftmedisin, Anne Hansen Ree, og legestipendiat Marie Grøn Sælen analyserer effekten av stråling på tykktarmskreftceller i laboratoriet hvor studiet av antikreftpiller Zolanza ble innledet.

RADIUMHOSPITALET (VG) Du ser det ikke på henne, men Marianne Berger (46) har uheldelig kreft. Hun har valgt å delta i eksperimentelle studier som kan redde livet til andre pasienter i fremtiden.

Marianne Berger har vært med å prøve ut antikreftpiller Zolanza, samtidig som hun har fått lindrende strålebehandling. Pilleren hjalp henne til å takle sykdommen bedre. Men den kan ikke kurere henne for kreften.

Den eksperimenterende forskningen på frivillige pasienter med nye, og ikke godkjente legemidler, er avgjørende for at nye behandlingsformer skal kunne tas i bruk – og redde liv i fremtiden.

Seksten pasienter med tykktarmskreft aksepterte i 2007 tilbudet om å la seg teste med Zolanza. En og en pasient ble testet av gangen, slik reglementet krever. Studiet tok to og et halvt år.

– Hver pasient fikk prøve det nye legemiddelet i åtte uker, sier forklarer Anne Hansen Ree (45), professor og spesialist i kreftmedisin.

Hansen Ree er ansvarlig for undersøkelsen, som er gjennomført av et fagteam ved forskningsinstituttet på Radiumhospitalet i Oslo.

DØDE: Av de 16 testpasientene som deltok fra 2007 til 2010, er 13 gått bort. Kun Berger og to andre personer lever fortsatt. Men hun opplevde at legemiddelet gjorde sykdomsforløpet lettere.

– Svulstene krympet. Det gjorde ikke lenger så vondt. Presset på urinblæren ble redusert og jeg kunne opprettholde normale toalettrutiner. Jeg følte

ikke noe ubehag og ble ikke dårlig på noen som helst måte, forteller Berger, der hun sitter på rom 723 på Radiumhospitalet.

Andre pasienter i studiet opplevde bieffekter som diaré, dårlig matlyst og utmattelse.

Halvparten av pasientene i undersøkelsen – blant dem Berger – fikk de høyeste dosene.

– Vi måtte finne ut hvor stor mengde av legemiddelet pasientene kan tåle. Det er noe av poenget med Fase 1-studier. Forskning som dette kan føre til at flere pasienter blir kurert for tykktarmskreft i fremtiden. Enda flere pasienter kan bli friske, understreker Hansen Ree.

En kanyle med et drypp er festet til Bergers arm. Igjen deltar hun i en ny studie. Denne gang testes et nytt middel som forsterker immunforsvaret.

– Om jeg har forstått riktig er dette et middel, en bakteriegift, som svekker kreftcellene, opplyser Berger og smiler.

LEVER NORMALT: Hun ser slett ikke syk ut. En helt normal kvinne midt i livet.

– Første gang fikk jeg tilbud om å delta. Denne gang var det jeg som ba om å få delta. Det føles godt å bidra til noe som kan hjelpe andre kreftsyke, mener Berger.

– Jeg føler ydmykhet og har stort respekt for pasienter som er villige til å stille opp på en eksperimentell studie, sier Hansen Ree.

TIL BEHANDLING: Marianne Berger er jevnlig innom Radiumhospitalet for lindrende behandling, og deltar i Cecilie Gunneng, sammen med professor og forskningsleder Anne Hansen Ree.

● Kan redde pasienter i fremtiden

● Ny kreftpille lindrer smerten

Berger fikk kreftdiagnosen i 2006.

– Jeg hadde smerter i underlivet og magen vokste. Det ble oppdaget en cyste på eggstokken på størrelse med en håndball. Cysten ble operert bort. Det var da tykktarmskreften ble oppdaget, forteller hun.

– Jeg ble operert på nytt i et forsøk på å fjerne kreftsvulstene, men det var for sent. Kreften hadde spredd seg.

Berger ble satt på en cellegiftbehandling. I håp om at det kunne drepe kreftcellene.

TØFF KUR: – Jeg fikk førti

kurer. Det var knalltøft. Særlig for meg som knapt hadde vært syk i hele mitt liv, bemerket kreftpasienten.

Hansen Ree, som også er avdelingsoverlege ved Akershus universitetssykehus i Lørenskog, kom i kontakt med Berger da diagnosen var et faktum. Siden

rer med livet

GIR TILBAKE: Marianne Berger valgte å stille opp i en eksperimentell studie, selv om den ikke kunne helbrede henne for kreften.

Slik virker det

Antikreftpillen Zolinza fra legemiddelfirmaet Merck, inneholder stoffet vorinostat.

Vorinostat fører til at de radioaktive strålene får bedre effekt og ødelegger cellestrukturene hurtigere. Stoffet aktiverer gener som ellers er inaktive. Disse genene er avgjørende for at kreftcellene skal dø av stråling.

Stoffet endrer egenskapene til flere av genene som kreftceller trenger for å vokse.

Svulstene blir derfor mindre. Det lindrer smertene og øker dermed livskvaliteten til pasienter som ikke kan kureres.

Hovedkonklusjonen i studien var at vorinostat var ufarlig å bruke i kombinasjon med strålebehandling.

Zolinza er så langt ikke godkjent for bruk i Norge ennå, men er det eneste vorinostatmedikamentet som er godkjent for bruk på mennesker i USA.

en ny, eksperimentell studie som kan gi viktige resultater for kreftpasienter i fremtiden. Her får hun servering av hjelpepleier Mona

har hun fulgt pasienten sin tett.

– Marianne er en robust dame, men hun blir ikke kvitt kreften. Hun blir ikke frisk, konstaterer professoren.

Marianne Berger lever likevel et helt normalt liv, med unntak av de ukene hun er inne til behandling ved Radiumhospitalet.

I 15 år har hun syklet fra Nitte-dal til jobben i skatteetaten på Helsefy i Oslo, hvor hun fortsatt jobber full tid.

– Jeg har alltid vært aktiv. Spilt håndball og gått på ski. Jeg sykler fortsatt. For ikke lenge siden var jeg på jentetur til Kroa-

tia. Nylig var jeg på ferie i Spania med kjæresten, opplyser Berger, som har en datter på 20 år og en sønn på 16 år.

GLEMT KREFTFORM:

Ifølge en artikkel i Tidsskrift for Den norske legeförening blir det hvert år diagnostisert rundt 3500 nye tilfeller av tykktarmskreft i Norge. 800 av disse pasientene opplever at kreften har spredd seg ved diagnosetidspunktet.

Men det er en lite omtalt kreftform.

– Tykktarmskreft er en litt «glemt» kreftform, sier Hansen Ree.

– Det er en kreftform som det er gode muligheter for å kurere, forutsatt at den oppdages tidlig og ikke har spredd seg. Det vanligste er spredning til lunge og lever. Disse pasientene vil alle dø på et eller annet tidspunkt, opplyser spesialisten, som har jobbet med kreftforskning i hele 23 år – en innsats som ble kronet med Kreftprisen i 2008.

VAKTE OPPSIKT: Studiet ved Radiumhospitalet, som har fått navnet PRAVO, vekker internasjonal oppsikt etter at resultatet ble publisert i det internasjonale kreftmedisinske fag-

bladet The Lancet Oncology.

Nyhetsbyrået Reuters plukket opp historien om de norske kreftforskere og anti-kreftpillens positive effekt på pasienter som får lindrende strålebehandling. Hansen Ree legger ikke skjul på at hun er stolt.

– Flere store amerikanske kreftsentre forsker på samme medikament, men ingen har kommet så langt som oss, fremholder Hansen Ree.

– Siden 2004 har vi bygget opp en forskningsgruppe som har klart å være først. Det har vi klart ved å samle all faglig kompetanse og medisinsk historikk på ett

sted. Vi forsker meget effektivt, selv om vi er små. Hver enkelt i teamet utfyller hverandre med sin spesifikke fagkunnskap, forklarer professoren.

– Kreft er først og fremst en alderdomssykdom. En av tre nordmenn vil få kreft i løpet av et livsløp. Folk lever lenger og lenger, fordi vi er blitt så flinke til å helbrede. De andre, som vi ikke klarer å kurere, vil også leve lenger og lenger med sine sykdommer, sier Hansen Ree.

Tekst: ESPEN A. HANSEN
Foto: KNUST ERIK KNUSTEN